

Сторінки з історії Корця

Місто Корець, районний центр Рівненської області, знаходиться у північній частині Волинської височини, що ділить область на поліську та лісостепову зони. Топонімісти його назву пов'язують з найменуванням річки Корчик, яка протікає через місто.

Ця місцевість заселялася людьми з давніх часів, про що свідчать крем'яні знаряддя праці доби пізнього палеоліту, знайдені на території міста. А на його околиці виявлено залишки оборонних валів давньоруського городища 11-13 ст. та багато археологічних знахідок.

Розташоване на одному з торговельних шляхів, що з'єднував Давню Русь із Західною Європою, місто відіграло помітну роль в історії Давньоруської держави, і про нього не раз знаходимо різні відомості у тогочасних джерелах. Перша

князі Корецькі, які гнобили селян і міський трудовий люд не менше, ніж католицькі феодалі.

Правда, як засвідчують історичні документи, ок-

надрукований у Москві, у якому містилися відомості природничо-наукового характеру і спроби раціоналістичного тлумачення деяких релігійних дог-

входить до складу Російської держави і стає волосним центром Новоград-Волинського повіту Волинської губернії. У місті позбавлюється торгівля, ремісництво, промисловість. Тут діяли три шкіряні і суконна мануфактура (остання, до речі,

спозиціях музеїв Корця, Луцька, Полтави, Львова, Києва, Ленінграда, Москви, Варшави, Парижа.

У 1797 р. великої шкоди підприємству завдала пожежа. Хоч згодом його відбудували, але діяло воно з меншою потужністю. Місцеві сировинні ре-

альна поетеса Леся Українка. Багато цікавого про історію та сьогодення Корця можна дізнатися у місцевому історико-краєзнавчому музеї. В одному із залів музею відтворено куточок вітальні російського археолога і художника, директора Петербурзької публічної бібліотеки О.М. Оленіна. У салоні Оленіних побувало багато видатних людей свого часу, зокрема, О.Пушкін, А.Міцкевич, І.Крилов, О.Грибоєдов, М.Глінка.

Неповторності місту надають його архітектурні пам'ятки. На горбі над річкою Корчик знаходяться залишки замку 15-18 ст. Цікавим прикладом синтезу прийомів і форм архітектури 16-18 і початку 20 ст. є костел Антонія. Майстерно поєднуються класицистичні принципи і планово-просторова структура українських дерев'яних храмів у Миколаївській церкві (1834 р.). Характерні особливості українського мистецтва 17-19 ст. відображає архітектура ансамблю Троїцького монастиря. Цікавою пам'яткою дерев'яного зодчества є Кузь-

Сторінка з історії Корця 1908.

писемна згадка про Корець (його названо Корчеськ) в Київському літописі датується 1150 р. Описуючи міхусобні чвари князів, автор цієї пам'ятки засвідчив факт відвідання Корчеська одним із київських князів. Отже, у той час місто вже існувало.

По-різному складалася доля Корця. У 12 ст. він входив до удільного Пересопницького князівства, а в 13 - першій половині 14 ст - до складу Галицько-Волинського. Відомо, що в 1258 р. тут перебував князь Данило Галицький, організовуючи оборону Волинської землі від монголо-татар.

З середини 14 ст. Корець - під владою Великого князівства Литовського; в 1386 р. литовський князь Ягайло передав місто Федору Острозькому. До 1651 р. Корцем володіли українські православні магнати - удільні

ремі представники цієї родини виступали проти експансії католицизму, боролися проти татаро-турецьких загарбників. Так, Василь, Лев і Олександр Корецькі загинули 1519 р. у битві з ординцями під Сокалем. Самійло Корецький (одружений з Катериною, дочкою господаря Молдавії Єремії Могили) воював із султанською Туреччиною, втік з турецького полону, але пізніше знову потрапив у полон і у 1622 р. був страчений у Стамбулі.

На початку 17 ст. у Корці пожвавилось культурне життя. Цьому, зокрема, сприяло тривале перебування у місті українського педагога, поета, перекладача, церковного діяча Лаврентія Зизанія Тустановського (помер не пізніше 1634 р. у Корці), автора книги "Грамматика словенська" і першого на Україні і в Білорусії букваря зі словником "Наука ку читанню". Його "Катехізіс"

матів, церковна влада визнала єретичним.

У серпні 1648 р. через Корець пройшли загони селянсько-козацького війська Богдана Хмельницького. Наступного року тут спалахнуло народне повстання під керівництвом Федька Возниці. Яська Форитара, Васька Качановського, Тимка Рудковського, Яська Яницького. Повернувшись після укладення Зборівського договору (1649 р.) до міста, місцевий магнат Самуїл, Карл Корецький жорстоко розправився з повсталими.

Восени 1654 р. військо Богдана Хмельницького знову зайняло Корець. Але, за Андрусівським перемир'ям, місто залишилося під владою шляхетської Польщі, що, звичайно, позначилося негативно на його економічному і культурному розвитку.

Після другого поділу Польщі (1793р.) Корець

фактура (остання, до речі, була однією з найбільших у губернії).

В кінці 18 ст. на берегах річки Корчик виявлено поклади високо-якісної каолінової глини, що стала сировиною для відкритого 1790 р. фарфоро-фаянсового заводу. Уже через три роки тут працювало понад тисячу майстрів, художників, робітників. Основною робочою силою були кріпаки. Власники заводу запросили і спеціалістів з-за кордону. Тут виготовлявся різноманітний посуд. В його оформленні нерідко переважали місцеві мотиви: орнаменти з дрібних квітів,

то місцеві сировинні ресурси вичерпувалися, що й призвело до занепаду заводу. У 1832 р. він був закритий.

Наприкінці 19 ст. у Корці з'явилося кілька нових промислових підприємств, почала інтенсивніше розвиватися торгівля. У 1898 р. тут побудовано цукровий завод. Волинська земля здавна приваблювала багатьох відомих людей. Так по дорозі до Угорщини і Австрії в 1750 і 1753 рр. через Корець проїжджав український просвітник, гуманіст, філософ і поет Г.С.Сковорода. За завданням археографічної

в його зодчества є Луцько-Дем'янська церква (18ст.). У центрі міста напроти районної бібліотеки встановлено пам'ятник великому Кобзареві. Серед садків розмістилися ошатні корпуси обласної фізіотерапевтичної лікарні, де ефективно лікують серцево-судинні захворювання. Місцеві азотно-радонові джерела за своїми терапевтичними властивостями не поступаються відомим цхалтубським, що у майбутньому дасть можливість створити тут санаторно-лікувальний комплекс. План забудови міста передбачає реставрацію пам'яток архітекту-

декоративні смужки, волинські краєвиди з вербами над річкою та критими соломою дерев'яними хатами. Продукція заводу вивозилася у багато країн Європи. Нині окремі її зразки представлені в ек-

комісії у листопаді 1848р. місто відвідав Т.Г.Шевченко, зробив кілька малюнків. Через Корець у 1847 і 1850 рр. проїжджав французький романіст Оноре де Бальзак. У 1878 р. у місті побувала гені-

ри, навколо яких буде створено зону партерної зелені з пішохідними доріжками для огляду.

Підготував
А. ПАВЛОВСЬКИЙ

